

KNMG opleiding SCEN-arts

1 Inleiding

De KNMG heeft voor artsen die zich willen professionaliseren in het verlenen van steun en het uitvoeren van consultaties bij euthanasie en hulp bij zelfdoding een opleiding ontwikkeld. In deze notitie staat informatie over de eindtermen, het curriculum, toetsingscriteria, de docenten, de toelatingseisen, de randvoorwaarden en de organisatie. Alle kosten die gemaakt worden in het kader van KNMG opleiding SCEN-arts komen ten laste van de instellingsubsidie.

2 Eindtermen opleiding SCEN-arts

De eindtermen zijn opgesteld door het Beleidscollege SCEN (voorheen Adviesraad) en vervolgens volgens het CanMEDS model geordend.

2.1 *Medisch handelen*

2.1.1 De SCEN-arts is bekwaam in het bieden van zorg rond het levenseinde.¹

Indicatoren:

- a. De SCEN-arts bezit adequate kennis over de verschillende typen medische beslissingen rond het levenseinde;
- b. De SCEN-arts levert verantwoorde zorg aan zijn eigen patiënten met een verzoek om euthanasie en hulp bij zelfdoding.

2.1.2 De SCEN-arts steunt de consultvragend arts bij een verzoek om euthanasie en hulp bij zelfdoding.

Indicatoren:

- a. De SCEN-arts beoordeelt de vraag van consultvragend arts;
- b. De SCEN-arts exploreert de vraag achter de vraag bij de consultvragend arts;
- c. De SCEN-arts identificeert de emoties en opvattingen van de consultvragend arts.

2.1.3 De SCEN-arts adviseert de consultvragend arts bij een verzoek om euthanasie en hulp bij zelfdoding.

Indicatoren:

- a. De SCEN-arts onderzoekt of hij onafhankelijk is ten opzichte van de consultvragend arts en de patiënt;
- b. De SCEN-arts beoordeelt de vraag van de consultvragend arts;
- c. De SCEN-arts exploreert de vraag achter de vraag bij de consultvragend arts;
- d. De SCEN-arts identificeert de emoties en opvattingen van de consultvragend arts.
- e. De SCEN-arts handelt volgens de KNMG-richtlijn voor SCEN-artsen.

2.1.4 De SCEN-arts beoordeelt op adequate wijze het verzoek van de patiënt naar de stand van het vakgebied.

Indicatoren:

- a. De SCEN-arts exploreert en beoordeelt de vrijwilligheid en weloverwogenheid van het verzoek van de patiënt;
- b. De SCEN-arts beoordeelt onderlinge relaties tussen patiënt, hulpvragend arts en anderen;
- c. De SCEN-arts onderzoekt de ondraaglijkheid en uitzichtloosheid van het lijden;
- d. De SCEN-arts onderzoekt of de patiënt is voorgelicht over zijn situatie en vooruitzichten;
- e. De SCEN-arts onderzoekt of er redelijke andere oplossingen zijn en of deze zijn besproken;
- f. De SCEN-arts exploreert de signalen die door de patiënt worden afgegeven in relatie tot de zorgvuldigheidseisen.

2.2 *Communicatie*

2.2.1 De SCEN-arts geeft op adequate wijze mondeling en schriftelijk advies aan de consultvragend arts.

¹ Er is geen basisopleiding voor het bekwaam in het uitvoeren van euthanasie. Om die reden is deze eindterm, die tevens een voorwaarde is om te worden toegelaten tot opleiding SCEN-arts, opgenomen.

Indicatoren:

- a. De SCEN-arts bespreekt de emoties en opvattingen van de consultvragend arts;
- b. De SCEN-arts steunt de consultvragend arts door zijn visie op de situatie te geven, zo nodig voorzien van informatie of een mondeling advies;
- c. De SCEN-arts brengt zijn eigen oordeel gemotiveerd aan de consultvragend arts over door middel van een schriftelijk beargumenteerd advies met betrekking tot alle zorgvuldigheidseisen;
- d. De SCEN-arts licht het consultatieverslag zo nodig toe aan de consultvragend arts;
- e. De SCEN-arts heeft inzicht in het effect van eigen emoties en opvattingen op de advisering.

2.2.2 De SCEN-arts voert een gesprek met de patiënt.

Indicatoren:

- a. De SCEN-arts legt uit wat het doel van het gesprek is en stelt de patiënt zo nodig op zijn gemak;
- b. De SCEN-arts exploreert de mate waarin de patiënt is geïnformeerd en herkent een gebrek daaraan;
- c. De SCEN-arts bespreekt met de patiënt onder vier ogen diens emoties en opvattingen;
- d. De SCEN-arts brengt begrip op voor de levensbeschouwelijke opvattingen van de patiënt die relevant zijn voor de situatie en verdisconteert deze in de besluitvorming.

2.2.3 De SCEN-arts maakt, mede gezien de eindverantwoordelijkheid van de consultvragend arts, een consultatieverslag dat aan de vereisten voldoet.

Indicator:

- a. De SCEN-arts schrijft een gestructureerd en beredeneerd consultatieverslag conform de Leidraad voor een modelverslag van de SCEN-arts.

2.3 *Samenwerking*

2.3.1 De SCEN-arts werkt samen binnen het netwerk.

Indicatoren:

- a. De SCEN-arts draagt er zorg voor dat een andere SCEN-arts beschikbaar komt in het geval hij afhankelijk is ten opzichte van de consultvragende arts of patiënt;
- b. De SCEN-arts raadpleegt bij onduidelijkheden of twijfel zelf andere SCEN-artsen of andere ter zake deskundigen;

2.4 *Kennis en wetenschap*

2.4.1 De SCEN-arts beschouwt medische informatie kritisch.

Indicatoren:

- a. De SCEN-arts kent zoekwegen en heeft toegang tot adequate informatie met betrekking tot behandelalternatieven/palliatieve zorg;
- b. De SCEN-arts is op de hoogte van de ontwikkelingen van levenseinde zorg;
- c. De SCEN-arts onderscheidt aanvaardbare alternatieven in relatie tot de situatie;
- d. De SCEN-arts is in staat een consultatieverslag van een ander te beoordelen.

2.5 *Maatschappelijk handelen*

2.5.1 De SCEN-arts overziet het effect van zijn handelen op de consultvragend arts en de patiënt.

Indicatoren:

- a. De SCEN-arts is bekend met en handelt binnen de juridische kaders;
- b. De SCEN-arts kent de juridische en maatschappelijke consequenties van zijn handelen en handelt daar naar.

2.6 *Organisatie*

2.6.1 De SCEN-arts organiseert het werk in balans met zijn eigen werkzaamheden in de praktijk en de oproepen van consultvragende collega's.

Indicator

- a. De SCEN-arts reageert tijdig op oproepen van consultvragende collega's;
- b. De SCEN-arts levert binnen een redelijke termijn het consultatieverslag aan de consultvragend arts aan.

2.7 *Professionaliteit*

2.7.1 De SCEN-arts vertoont professioneel gedrag.

Indicatoren:

- a. De SCEN-arts kent de taken en de functies van de SCEN-arts, kan deze beschrijven en handelt daar naar;
- b. De SCEN-arts kan zijn eigen opvattingen met betrekking tot euthanasie uiteenzetten;
- c. De SCEN-arts bepaalt of hij onafhankelijk is ten opzichte van de consultvragende arts en de patiënt;
- d. De SCEN-arts vraagt zich af of hij voldoende kennis en vaardigheden heeft om te beoordelen of het verzoek van de patiënt aan de zorgvuldigheidseisen voldoet en of de besluitvorming van de consultvragend arts medisch professioneel is;
- e. De SCEN-arts bejegt de consultvragende collega en de patiënt en zijn omgeving op heuse en correcte wijze;
- f. De SCEN-arts is in staat tot het geven en ontvangen van feedback.

3 **Curriculum**

De KNMG opleiding SCEN-arts bestaat uit twee hele dagen (14 uur) met minimaal vier weken daartussen en een dagdeel (4 uur) na een half jaar. De dagprogramma's zijn als volgt:

3.1 *Dag 1*

- Welkom, introductie van programma
- Kennismaking en ervaringen uit de praktijk
- De rol van de consulent
 - o onafhankelijkheid
 - o deskundigheid
 - o werkzaamheden
 - o oordeel
- De beoordeling van de ondraaglijkheid van het lijden
- Palliatieve sedatie in relatie tot euthanasie
- Schrijven van een consultatieverslag (huiswerkopdracht)
- Evaluatie

3.2 *Dag 2*

- Juridische aspecten/toetsingscommissies
- Bespreking consultatieverslag
- De technische uitvoering van euthanasie
- Euthanasie en psychiatrie
- Euthanasie en dementie
- Euthanasie en verlaagd bewustzijn / coma
- Patiënten die moeizaam communiceren
- Evaluatie

Na dag 2 volgt in beginsel een voorlopige registratie als SCEN-arts voor een periode van een half jaar. In deze periode moet ervaring worden opgedaan. Er worden minimaal twee consultatieverslagen met een collega besproken vóórdat zij worden overhandigd aan de aanvrager(s).

3.3 *Dag 3 (één dagdeel)*

- Bespreken van praktijkervaringen.
- Euthanasie en klaar-met-leven problematiek
- Door cursisten ingebrachte onderwerpen
- Evaluatie

4 **Toelating tot de opleiding**

4.1 *Vaststellen benodigde capaciteit*

De medewerker van de KNMG stelt in overleg met de SCEN-artsen in de betreffende regio de reële behoefte vast aan nieuw op te leiden SCEN-artsen.

4.2 *Criteria voor inschrijving*

De toelating van een arts tot de opleiding wordt door de Commissie Opleiding en Registratie SCEN-arts getoetst aan de hand van:

- a. de inschrijving in het register van de Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten;
- b. ten minste vijf jaar werkzaam zijn als huisarts, specialist ouderengeneeskunde of medisch specialist;
- c. een motivatiebrief waarin blijkt wordt gegeven van relevante ervaring met betrekking tot euthanasie en/of hulp bij zelfdoding en palliatieve zorg alsmede de mogelijkheid deel te gaan nemen aan de bijeenkomsten van SCEN-artsen.

Er zijn geen kosten verbonden aan het inschrijven of volgen van de opleiding.

4.3 *Uitzonderingsbepaling*

Een arts kan een schriftelijk verzoek doen aan de Commissie Opleiding en Registratie SCEN-arts om te worden toegelaten tot de opleiding. De commissie kan in uitzonderlijke omstandigheden besluiten om van paragraaf 4.2 af te wijken met betrekking tot het aantal werkzame jaren (sub b) en ervaring (sub c).

5 Toetsingscriteria cursist

De opleiding SCEN-arts is succesvol afgerond als:

- De cursist alle opleidingsdagen in de juiste sequentie heeft gevolgd.
- De cursist een consultatieverslag heeft gemaakt dat aan alle eisen voldoet en dat tijdig heeft ingeleverd.
- De cursist in de periode tussen dag 2 en dag 3 van de opleiding minimaal twee consultaties heeft verricht en de desbetreffende consultatieverslagen, voorafgaand aan de overhandiging aan de aanvragend arts, heeft besproken met een collega. De periode tussen dag 2 en dag 3 duurt ten hoogste negen maanden.
- De SCEN-groep waarin de SCEN-arts gedurende de periode tussen dag 2 en dag 3 van de opleiding werkzaam is geweest geen schriftelijk bezwaar kenbaar maakt aan het bureau van de KNMG of de CORS tegen de SCEN-arts.
- De cursist op alle opleidingsdagen een actieve en zinvolle bijdrage heeft geleverd, door eigen ervaringen in te brengen, deel te nemen aan discussies, en naar inzicht van de docenten heeft voldaan aan de eindtermen van de KNMG opleiding SCEN-arts, zoals beschreven onder 2.

6 Docenten

6.1 *Docenten*

De docenten hebben didactische ervaring en zijn ervaren SCEN-arts. Gastdocenten kunnen worden ingeschakeld, zoals consultants palliatieve zorg, leden van een regionale toetsingscommissie euthanasie, communicatietrainers en acteurs.

De docenten zijn transparant over hun nevenfuncties en melden deze terstond bij de voorzitter van de CORS. Bij mogelijke belangenverstremming bepaalt de voorzitter van de CORS of een nevenfunctie verenigbaar is.

6.2 *Werkwijze en docentinstructie*

Alle docenten werken volgens de docentinstructie, inclusief het bijbehorende ondersteuningsmateriaal. De instructie is afgeleid van het werkboek.

6.3 *Taken en bevoegdheden*

De SCEN-arts docenten hebben de volgende taken en bevoegdheden:

- De SCEN-arts docenten verzorgen de opleiding door het programma conform de docentinstructie uit te voeren. Hierbij worden de inhoud en de eindtermen bewaakt.
- De SCEN-arts docenten doen zo nodig voorstellen ter verbetering van het programma, de inhoud, de uitvoering en de toetsing aan de Commissie Opleiding en Registratie SCEN-arts;

- De SCEN-arts docenten bepalen gezamenlijk of een cursist de opleiding succesvol heeft afgerond en de eindtermen heeft gehaald. Indien dit in de optiek van de docenten niet zo is, dan maken zij een schriftelijk verslag van de overwegingen die leiden tot de conclusie dat de cursist (nog) niet aan de eindtermen voldoet. Hierbij kunnen zij informatie inwinnen bij de andere (gast)docenten. Indien nodig kan de cursist worden uitgenodigd voor een nader gesprek. Dit kan onder andere leiden tot extra scholing of tot een besluit dat de kandidaat de training niet met goed gevolg heeft afgerond. Indien de SCEN-arts docenten niet tot een eensluidend oordeel kunnen komen dan wordt de Commissie Opleiding en Registratie SCEN-arts gevraagd een oordeel te geven.

7 Commissie Opleiding en Registratie SCEN-arts

De KNMG heeft een Commissie Opleiding en Registratie SCEN-arts ingesteld. Zie voor de samenstelling, benoemingstermijn, bevoegdheden en taken de notitie KNMG Commissie Opleiding en Registratie SCEN-arts.

8 Organisatie

De medewerker van de KNMG bepaalt in overleg met de betreffende regio of er behoefte is aan nieuw op te leiden SCEN-artsen, schrijft de kandidaten voor de opleiding in, organiseert de KNMG-opleiding SCEN-arts en ondersteunt de Commissie Opleiding en Registratie SCEN-arts.

9 Slotbepalingen

Dit stuk kan worden aangehaald als 'KNMG-opleiding SCEN-arts'.

In gevallen waarin dit stuk niet voorziet beslist de Commissie Opleiding en Registratie SCEN-arts na overleg met het Beleidscollege SCEN en de KNMG. Het federatiebestuur van de KNMG is eindverantwoordelijk.

Dit stuk is door het federatiebestuur van de KNMG vastgesteld op 24 februari 2017. Het stuk dat op 4 november 2008 werd vastgesteld (met wijzigingen in 2012 en 2014) komt hiermee te vervallen.